

7.5.2024.	
08	643

**УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ СА ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ**

УПУТСТВО ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију 10.4.2024. Наставно-научно веће Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици</p> <p>2. Састав комисије, име и презиме сваког члана, звање, ужа научна област, назив факултета (установе) у којој је члан комисије запослен:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Др Владан Виријевић, редовни професор, Катедра за историју Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, научна област Историјске, археолошке и класичне науке, ужа научна област Савремена историја, председник Комисије. 2. Др Саша Станојевић, ванредни професор, Катедра за историју Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, научна област Историјске, археолошке и класичне науке, ужа научна област Историја модерног доба, члан Комисије. 3. Др Александар Животић, редовни професор, Одељење за историју Филозофског факултета у Београду, научна област Историјске, археолошке и класичне науке, ужа научна област Историја Југославије, ментор.
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Име, име једног родитеља, презиме: Урош, Драган, Микетић 2. Датум рођења, општина, република: 29. мај 1992, Пећ, Србија 3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 15. јун 2017, Филозофски факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Краљевина СХС и свет на карикатурама Политике 1919-1929: мастер рад 4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Савремена историја
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
ИСЕЉАВАЊЕ СРБА И ЦРНОГОРАЦА СА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ 1966–1981. ГОДИНЕ: УЗРОЦИ, ТОК И ПОСЛЕДИЦЕ
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.
<p>Комисија констатује да да садржај докторске дисертације одговара предложеном и одобреном нацрту. Завршени текст докторске дисертације се састоји из Резимеа на српском, енглеском и руском језику, Предговора (1-26) који садржи објашњење ауторовог приступа посматраној проблематици, предмета и методологије истраживања, као и критички преглед коришћених извора и литературе, Увода (27-80) у коме су представљени главни правци историјског развоја Косова и Метохије, као и друштвене, економске и демографске особености простора у периоду до 1966, шест поглавља организованих по комбинованом</p>

хронолошко-тематском принципу, закључка и списка коришћених извора и литературе. Прво поглавље **Економске, друштвене и демографске прилике** (81-169) садржи потпоглавља **Економија, Друштво и Демографија**. Друго поглавље **Уставни положај Косова и албанизација** (170-281) се састоји из потпоглавља **Последице Брионског пленума, Устав из 1974 и Отпор етатизацији**. Треће поглавље **Облици терора над Србима и Црногорцима** (283-400) садржи потпоглавља **Идејни, Физички, Духовни и Миграциони**. Четврто поглавље **Исељавање** (401-617) укључује потпоглавља **Од краја рата до пленума (1945–1966), Демографске последице (1966–1981), Демонстрације 1981. године - преломна тачка? и Исељеници - стара и нова средина**. Пето поглавље **Власт и исељавање** (617-726) обухвата потпоглавља: **Јосип Броз Тито, Савез комуниста Југославије и Савез комуниста Србије и Савез комуниста Косова - поларизована становишта**. Шесто поглавље **Јавност и исељавање** (727-815) садржи потпоглавља **Ограничења штампе у условима југословенског социјализма и Извештавање штампе о међунационалним односима до демонстрација 1981**. Излагање у основном делу дисертације је заокружено **Закључком** (815-876) после чега следе списак коришћених извора и литературе.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У складу с одредбама правилника о Докторским академским студијама Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици (члан 59, ставови 2, 3 и 4) извршена је софтверска провера оригиналности рукописа докторске дисертације кандидата Уроша Микетића. Анализа је показала да је проценат поклапања 4% из чега се недвосмислено може закључити да се ради о оригиналном и савесном научном истраживању реализованом у складу са савременим научним правилима и етичким принципима у науци. Према стеченим сазнањима, колега Урош Микетић се у структури дисертације определио за комбиновани хронолошко-тематски принцип излагања истраживачких резултата с више међусобно повезаних делова: **Предговор** садржи објашњење предмета и методологије истраживања, као и критички преглед коришћених извора и литературе. **Увод** представља осврт на историјски развој Косова и Метохије и доноси приказ главних демографских процеса, друштвених појава и особености Косова и Метохије у послератном периоду. У првој поглављу **Економске, друштвене и демографске прилике** акценат је стављен на односе у привреди и друштву и главне демографске особености простора у посматраном периоду, посебно на економске прилике које су у битној мери утицале на међунационалне односе, продубљујући постојећи јаз између две најбројније етничке заједнице. У другој поглављу **Уставни положај Косова и албанизација** анализирани су политичке последице Брионског пленума, посебно уставна еманципација Косова као кључна детерминанта која је у наредном периоду индиковала низ друштвених, економских и миграторних процеса. **Облици терора над Србима и Црногорцима** представља наслов трећег поглавља у оквиру кога су представљени различити облици албанизације косовске просвете, науке и културе, као и видови физичког, идејног и духовног терора над српским и црногорским становништвом. Четврто поглавље насловљено са **Исељавање** доноси прецизно утврђене демографске параметре као поуздан индикатор опадања броја Срба и Црногораца по насељима и општинама, као и видове адаптације исељеника у новим срединама и одраз исељавања на њихове преостале сународнике на Косову. У петој поглављу **Власт и исељавање** представљен је однос савезних, републичких и покрајинских власти према проблему масовног исељавања Срба и Црногораца с Косова и Метохије. Шестом поглављу **Јавност и исељавање** садржи анализу писања одабраних дневних листова и недељника - Јединства, Политике и НИН-а. **Закључак** доноси сумиране резултате истраживања и по својој природи представља обимнији сажетак и анализу података изнетих у основном тексту дисертације. Рад садржи детаљан списак коришћених извора и литературе.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање у оквиру рада на докторској дисертацији уз напомену:

Навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

1. Урош Д. Микетић, Прилог за анализу привреде Социјалистичке Аутономне Покрајине Косово 1974–1981., *Зборник радова Филозофског факултета*, 1 (2024), стр. 181-196. <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0354-3293/2024/0354-32932401181M.pdf>
2. Урош Д. Микетић, Лист Јединство : прилог проучавању привредних проблема на Косову 1966–1973. године, у: Јелена Марковић (ур.), *Наука и стварност : зборник радова са научног скупа (Пале, 22. мај 2021)*, Источно Сарајево 2022, стр. 231-251. <https://ff.ues.rs.ba/wp-content/uploads/2017/09/Nauka-i-stvarnost-2021-final-za-stampu.pdf>
3. Урош Микетић, Приштинска библиотека „Петар Богдани“ као пример става албанске историографије о Србима као окупаторима на Косову и Метохији, *Записи: годишњак Историјског архива Пожаревац*, 10 (2021), 10 (2021), стр. 245-252. <https://arhivpozarevac.org.rs/Dokumenta/zapisi%2010%20WEB.pdf>
4. Урош Микетић, Један прилог проучавању социјалних неједнакости у Југославији током шездасетих

VII ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Докторска дисертација колеге Уроша Микетића представља вредан допринос савременој српској историографији који осветљава један од најважнијих феномена савремене историје српског народа. Истраживачки резултати до којих је досегао колега Микетић показују да су Косово и Метохија током посматраног периода представљали у економском погледу најнеразвијенија средину у Југославији без обзира на свеобухватне напоре републичког и савезног руководства да се укупни ниво развоја области побољша што је имало знатне политичке реперкусије, посебно у погледу негативног утицаја на међунационалне односе. Динамичан напредак школства, науке, културе и здравства, најизраженији у албанској националној заједници, остварен је током истраживаног периода. Упркос томе, колега Микетић је утврдио да је продор великоалбанске идеје био највидљивији управо на пољу школства, науке и културе. Такође, друштвено-економски развој био је драстично успорен као последица високог природног прираштаја. Општа политичка клима након 1966. погодовала је успону национализма и сепаратизма. Утврђено је да су мере покрајинског руководства које су предузимане до 1981. имале су за циљ отворање и конкретније дистанцирање Косова од Србије и у повољнијим политичким околностима трансформацију покрајине у косовску републику као почетну фазу свеалбанског уједињења, да је идеја о републици јавно артикулисана на албанским демонстрацијама 1968. у Приштини, као и у наредном периоду и да упркос томе што статус републике коме се отворено тежило никада није остварен, уставна еманципација спроведена у неколико фаза претворила је Косово у субјект југословенске федерације са многим елементима републике. Истовремено је на различитим инстанцама власти у Београду указивано на политичку штетност таквог решења, а иницијатива за редефинисање уставно-правног положаја није уродила плодом због доминантног опортунизма неких високих републичких функционера, закључио је колега Микетић. Важан закључак Уроша Микетића односи се на околност да је притисак на Србе и Црногорце спровођен комбинацијом различитих метода са циљем да се иселе и да је по својој природи имао „обележје тихог етничког чишћења“. Како констатује аутор: идејни притисак је био у служби индоктринарања Албанаца великоалбанском идејом. Физички притисак огледао се у чињеници да физичка и имовинска безбедност нису били загарантовани. Духовни притисак, био је усмерен према СПЦ као једном од стубова опстанка Срба и Црногораца. Притисак су подстицале и албанске илегалне организације у земљи и емиграцији, односно емигранти из Албаније према којима се Југославија у приличној мери благонаклоно односила. Према истраживањима Уроша Микетића, притисци на Србе и Црногорце могли су се пратити и пре 1966, али до тада нису били израженијег обима док се највећи интензитет исељавања уочава у периоду 1971–1981. Највише људи одлазило је у ужу Србију, а мање у Црну Гору и Војводину. Као последица исељавања Срби и Црногорци нестало је у целини у преко 500 насеља Косова и Метохије, а исељавање је интензивирано након албанских демонстрација 1981. Определивши се за методу демографске анализе потенцијалног природног прираштаја, Урош Микетић је утврдио да током процеса исељавања умањен број Срба и Црногораца у периоду 1961–1981. за најмање 106.600 лица. Адаптација исељеника у новој средини била је дуготрајна и тешка, а одласком сународника преостали Срби и Црногорци осећали су све већу бесперспективност свог положаја у косовској заједници. Утврђено је да до 1981. савезна и републичка власт није предузела адекватне кораке да исељавање заустави. У Савезу комуниста Србије и Савезу комуниста Косова покушаји појединаца да упозоре на проблем завршавали су се њиховом политичком стигматизацијом, како је утврђено у докторској дисертацији колеге Микетића. Извештавање дневне и периодичне штампе о међунационалним односима на Косову било је на ниском нивоу како због видне цензуре, тако и због свеprisутне аутоцензуре коју је првенствено наметала партија. Како истиче колега Микетић проблем се прећуткивао или минимализовао, па је јавност информисана делимично или са видним закашњењем. Од демонстрација 1981. штампа је слободније извештавала чиме је, према закључцима Уроша Микетића, јавност почела да се упознаје са суштином проблема и размерама исељавања српског и црногорског становништва с Косова и Метохије. Завршни резултат опсежног истраживања Уроша Микетића представља утврђивање главних узрока, различитих фаза и околности токова и свеобухватних последица процеса интензивног и масовног исељавања српског и црногорског становништва с простора Косова и Метохије у посматраном периоду.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Докторска дисертација је заснована првенствено на необјављеним архивским изворима похрањеним у већем броју најважнијих архивских институција (Архив Југославије, Државни архив Србије, Архив Српске академије наука и уметности). Поред необјављених архивских извора коришћено је и неколико десетина томова објављених докумената, различитих дневничких и мемоарских сведочења, изворних текстова савременика, штампе, периодике и релевантне историографске литературе о општим политичким и друштвеним приликама, идејама и њиховим носиоцима који се тичу до сада недовољно историографски истраживаног и анализираних феномена исељавања Срба и Црногораца с простора Косова и Метохије у периоду између 1966. и 1981.

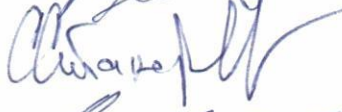
Позитивно оцењујемо приступ истраживању, систематизовању, уопштавању и презентовању резултата опсежног истраживања. Кандидат је прецизно дефинисао структуру, критеријуме и начин селекције доступних историјских извора. Критички је приступио расположивим необјављеним и објављеним изворима, као и постојећој историографској и мемоарско-дневничкој литератури. Текст дисертације је језички коректан и у складу је с општеприхваћеним принципима и терминологијом историјске науке.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, Комисија предлаже:

Након упознавања са завршеним текстом докторске дисертације колеге Уроша Микетића „Исељавање Срба и Црногораца с Косова и Метохије 1966-1981. године: узроци, ток и последице“ изабрана Комисија закључује да њен садржај и структура одговарају одобреној пријави, односно да су анализирана сва питања која су претходно дефинисана као истраживачки проблем. Комисија такође закључује да ова дисертација по свом истраживачком домету и сазнањима стеченим о до сада углавном недовољно проучаваним историјским проблемима представља оригинално и самостално научно дело. Из тог разлога предлажемо Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици да прихвати извештај о оцени докторске дисертације како би се стекли сви потребни услови за њену јавну одбрану на којој ће бити изречена појединачна мишљења и сугестије.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1.
2.
3.